

પાત્ર વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
૧૯૮૧
રાત્રી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ ઓફ

પિતા અને પુત્રનો સંવાદ

અથવા

બાલ મશ્નોત્તરી

૧. પુત્ર—પિતાજી, આ જે બધું ઉપર નીચે દેખાય છે તે શું છે ?
પિતાજી—બેટા, એ સંસાર છે
૨. પુત્ર—એ કોણે બનાવ્યો હશે ? પિતાજી—હાથરે.
૩. પુત્ર—હાથર કોણ છે ? પિં—હાથર એ એક મોટી
ચેતન શક્તિ છે; તે સૌને ઉત્પન્ન કરનાર, સૌનું
પાલન કરનાર અને સૌનો નાશ કરનાર છે.
૪. પું—આ શક્તિ ક્યાં રહે છે ? પિં—આ શક્તિ સર્વ
ઠેકાણે વ્યાપક છે; કોઈ એક-સ્થાનમાં રહેતી નથી.
પું—તે દેખાતી કેમ નથી ? પિં—તે નિરાકાર છે, તેને
શરીર નથી, રૂપે નથી; અને રંગે નથી; પરંતુ તે
બધું કરી શકે છે; અને બધાંના મનની છાની
વાત તે જાણે છે.
૫. પું—શું હાથરે આ સંસારને એકજવાર બનાવેલો છે ?
પેં—નહિ, ઘણીવાર બનાવ્યો; અને ભાગી નાંખ્યો;
અને આગળ પણ બનાવ્યાં જશે.

૭ પુ૦—પૃથ્વી, સૂર્ય, ચંદ્ર અને તારા એ કોની મહદત્તી
આલી રહ્યાં છે ? પિ૦—ઈશ્વરની બનાવેલી આકર્ષણ
શક્તિની મહદત્તી.

૮ પુ૦—ઈશ્વરને કોણે બનાવ્યો ? તે જન્મ લે છે કે નહિ ?
પિ૦—ઈશ્વરને કોઈએ બનાવ્યો નથી; તે કદી જન્મ
લેતો નથી, કે મરી જતો નથી.

૯ પુ૦—શ્રી રામચંદ્રજી કે કૃષ્ણ ઈશ્વર હતા કે માણસ ?
પિ૦—એ મહાયોગી પુરૂષો હતા; ઈશ્વર નહોતા.

૧૦ પુ૦—જન્મ કોને કહે છે ? અને મરણ કોને કહે છે ?
પિ૦—આત્મા અને શરીરના સંયોગને જન્મ અને વિયો-
ગને મરણ કહે છે.

૧૧ પુ૦—મરણ એ તો ખરાબ છે. ત્યારે ઈશ્વર અમને શા
વાસ્તે મારે છે ? પિ૦—બેટા, જે ધર્મી આત્મા
માણસ છે અને જે ઈશ્વર ઉપર વિશ્વાસ રાખે છે
તે મોતથી ડરતો નથી. તે મરી જવાથી દુઃખ-
માંથી છુટે છે; પણ પાપી માણસો ડરતાં રહે
છે. ઈશ્વર કર્મનું ફળ આપવાને આપણને મારે
છે અથવા જન્મ આપે છે.

૧૨ પુ૦—જીવ શું છે ? અને કેટલા છે ? પિ૦—જીવ એ
એક નાની શક્તિ છે અને અસંખ્ય છે.

૧૩ પુ૦—જીવ ક્યાં રહે છે ? પિ૦—જીવ, સંસારના ક્રીડા,
મંકોડા, પશુ, પક્ષિ, વનસ્પતિ વગેરેમાંના

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૧-૧૧ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ પિતા અને પુત્રનો સંવાદ

વિષય સૌંદર્ય : ૧૨૫

શરીરમાં રહે છે; અને ઘણા મનુષ્યયોનિથી મોક્ષ
ધામમાં આદ્ય જાય છે.

૧૪ પુ—શું બધા જીવ સરખા છે ? પિં—હા, બધા સ-
રખા છે; કોઈ નાનાએ નથી. કોઈ મોટોએ નથી;
કોઈ સ્ત્રીએ નથી, કોઈ પુરૂષે નથી.

૧૫ પુ—ત્યારે કોઈ ઘોડો, કોઈ માણસ, કોઈ સ્ત્રી વગેરે કેમ
બનાવાય છે ?

પિં—કર્મોનાં ફળ લોગવવા વાસ્તે.

૧૬ પુ—કયો જન્મ (યોનિ) સૌથી સારો ? પિં—માણુ-
સનો; કારણ કે આ જન્મમાં રહીને જીવ જ્ઞાની
બની મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

૧૭ પુ—શું, માણસનો જીવ યશુમાં જઈ શકે છે ?

પિં—હા, જઈ શકે છે.

૧૮ પુ—જ્ઞાન કોને કહે છે ? પિં—યથાર્થ જ્ઞાનને; અથવા જે
વસ્તુ જેવી છે તેને તેવી જાણવી એને જ્ઞાન કહે છે

૧૯ પુ—મોક્ષ કે મુક્તિ કોને કહે છે ? પિં—જન્મમર-
ણના બંધનથી છુટી જવું તેને મોક્ષ કહે છે.

૨૦ પુ—મોક્ષમાં જીવ શું કરે છે ? પિં—મોક્ષમાં જીવ
ધર્મરતો આનંદ લોગવી તેમાં મગ્ન રહે છે.
આ આનંદ સૌ સુખથી વધીઆતો છે.

૨૧ પુ—જ્ઞાન કયાંથી મળી શકે છે ? પિં—વેદોમાંથી
અથવા સત્સંગથી.

- ૨૨ પુ૦—વેદ શું છે ? અને કેટલા છે ? પિ૦—વેદ ઇશ્વરે આપેલું જ્ઞાન છે; તે ચાર છે (૧) ઋગ્, (૨) યજુઃ, (૩) સામ, અને (૪) અથર્વ.
- ૨૩ પુ૦—શું બાઈબલ, કુરાન, વગેરે ઇશ્વરે આપેલું જ્ઞાન નહિ ? પિ૦—નહિ; એ ફક્ત ધર્મનાં પુસ્તક છે; કારણ કે એમાં ઇશ્વરી નિયમવિરુદ્ધ વાતો લખેલી છે.
- ૨૪ પુ૦—વેદોમાં શું છે ? પિ૦—જ્ઞાન અને ધર્મનો ઉપદેશ છે.
- ૨૫ પુ૦—ધર્મ કોને કહે છે ? પિ૦—વેદો પ્રમાણે આપણું જીવન કરવું તેનું નામ ધર્મ.
- ૨૬ પુ૦—ઇશ્વરે વેદ શા વાસ્તે બનાવ્યા ? પિ૦—માણસોને સત્યવિદ્યા શીખવવાને વાસ્તે.
- ૨૭ પુ૦—શું વેદ બાણવાનો ચારે વર્ણને અધિકાર છે ? પિ૦—હા.
- ૨૮ પુ૦—બ્રાહ્મણનું કામ શું છે ? પિ૦—વેદ બાણવા અને બાણાવવા; યજ્ઞ કરવા અને યજ્ઞ કરાવવા. દાન દેવું અને દાન લેવું.
- ૨૯ પુ૦—ક્ષત્રિયનું શું કામ છે ? પિ૦—વેદ બાણવા, દેશની રક્ષા કરવી, યજ્ઞ કરવા, અને દાન આપવું.
- ૩૦ પુ૦—વૈશ્યનું શું કામ છે ? પિ૦—બ્યાપાર કરવો, ખેતી કરવી, પશુઓ પાળવાં, વેદ બાણવા; યજ્ઞ કરવા, અને દાન કરવું.
- ૩૧ પુ૦—શૂદ્રનું શું કામ ? અને શૂદ્ર કોને કહે છે ? પિ૦—શૂદ્રનું કામ સેવા કરવાનું છે અને જે માણસો

વિદ્યા ન ભણ્યાં હોય તેમને શૂદ્ધ કહે છે.

૩૨ પુ૦—આર્યકોને કહે છે? પિ૦—ઉત્તમ અથવા વિદ્વાન
લોકોને જે વેદો પ્રમાણે પોતાનું જીવન ગાળે છે.

૩૩ પુ૦—સંસારમાં અને દિ કર્મ કઈ વસ્તુઓ છે? પિ૦—
જીવ, ઇશ્વર, અને પ્રકૃતિ; આમાં જીવ અને
ઇશ્વર ચેતન છે; અને પ્રકૃતિ જડ છે.

૩૪ પુ૦—જીવ અને ઇશ્વરમાં શો ફેર છે? પિ૦—જીવ,
જન્મ મરણ, બંધન-મોક્ષ આવી સુખ દુઃખ
લોભાદિ છે. પણ ઇશ્વર તેમ કરતો નથી.

૩૫ પુ૦—પાપ કે પુણ્ય કેને કહે છે? પિ૦—યજ્ઞ વગેરે
સારાં કાન કરવાં અને ઇશ્વરની આજ્ઞા પાળવાં,
એ પુણ્ય અને જે આની વિરુદ્ધ તે પાપ.

૩૬ પુ૦—પાંચ મહાયજ્ઞ કયા કયા? પિ૦—(૧) બ્રહ્મ-
યજ્ઞ, (૨) દેવયજ્ઞ, (૩) પિતૃયજ્ઞ, (૪) અતિથિ-
યજ્ઞ, અને (૫) અલિવૈશ્વદેવ.

૩૭ પુ૦—બ્રહ્મયજ્ઞ કેન કહે છે? અને એનો મુખ્ય
ઉદ્દેશ શો છે? પિ૦—બ્રહ્મયજ્ઞ સંધ્યોપાસનાને
કહે છે, એનો મુખ્ય ઉદ્દેશ બુદ્ધિને ખોટું રસ્તેથી
પાછી ફેરવવી અને સારા કામમાં ચલાવવી કે
જેથી સુખ મળે.

૩૮ પુ૦—દેવયજ્ઞ કેને કહે છે? પિ૦—દેવયજ્ઞ અગ્નિહોત્રને
કહે છે; તેની મારફતે વાયુ ઇત્યાદિ દેવોની

શુદ્ધિ ધાય છે; અને તે આપણી શાંતિનો મહદગાર બને છે.

૩૬ પુ—પિતૃયજ્ઞ કેને કહે છે ? પિ—જીવતાં માતા પિતાની સેવાને પિતૃયજ્ઞ કે પિતૃશ્રાદ્ધ કહે છે.

૪૦ પુ—અનિથિયજ્ઞ કેને કહે છે; પિ—ઘેર આવેલા વિદ્યાનુ, મહાત્મા વગેરે મેમાનનો સત્કાર કરવો એ અનિથિયજ્ઞ કહેવાય છે.

૪૧ પુ—ખલિવૈશ્વદેવ કેને કહે છે ? પિ—નાના નાના જીવોને ખાવાનું આપવું અને એમનું રક્ષણ કરવું એ ખલિવૈશ્વદેવ કહેવાય છે.

૪૨ પુ—પિતાજી, ત્યારે મરી ગયેલાં પાછળ બ્રાહ્મણો વગેરેને જમાડી શ્રાદ્ધ કરવું એ મરનારને નહિ પહોંચતું હોય ? પિ—ના નહિ. એ તો પુણ્યોની કપોલ કલ્પિત કથાઓ છે.

૪૩ પુ—સૌથી મોટું કામ કયું ? પિ—સાચું બોલવું, બહાર અને અંદર શુદ્ધ રહેવું, અને જીવહિંસા ન કરવી.

૪૪ પુ—શું અમારે અમારો મત હિંદુ બનાવવો જોઈએ ? પિ—નહિ, વૈદિક; હિંદુ તો ચોર, બદમાશને કહે છે.

૪૫ પુ—અમારા દેશનું નામ શું ? પિ—આર્યાવર્ત, કે ભારતવર્ષ.

૪૬ પુ—અમારે અમારા દેશને વાસ્તે શું કરવું જોઈએ ? પિ—તમારે દેશના સાચા ભક્ત બનવું

જોઈએ; અને સ્વાર્થનો ત્યાગ કરી દેશની સેવા
કરવી જોઈએ.

૪૭ પુ —અમારે દેશસેવા વાસ્તે કોનું જીવન ચરિત્ર ભણવું
જોઈએ ? પિ—મહર્ષિ દયાનંદસરસ્વતીનું.

૪૮ પુ—અમારે સંસારમાં કઈ સભામાં મળી કામ કરવું
જોઈએ ? પિ—આર્યસમાજમાં.

૪૯ પુ—આર્યસમાજમાં કોની પૂજા થાય છે ? પિ—કેવળ
એક નિરાકાર ઓરમની; કોઈ દેવી દેવતાની નહિ.

૫૦ પુ—દેવીનો શો અર્થ ? પિ—ખરી ભણેલી (વિદુષી)
અને ધર્મિષ્ઠ સ્ત્રીને કહે છે.

૫૧ પુ—દેવતા કોને કહે છે ? પિ—જે પ્રકાશમાન હોય તેને.

૫૨ પુ—દેવતા કેટલા પ્રકારના છે ? પિ—બે પ્રકારના. (૧)
જડ, અને (૨) ચેતન.

૫૩ પુ—જડ દેવતા કેટલા અને કોણુ કોણુ ? પિ—જડ દે-
વતા ૩૩ છે. ૮ વસુ, ૧૧ રૂદ્ર, ૧૨ આદિત્ય,
૧ યજ્ઞ, અને ૧ વિદ્યત્.

૫૪ પુ—ચેતન દેવતા કોણુ છે ? પિ—વિદ્વાન્ ધર્માત્મા
પુરૂષ અને પરમાત્મા.

૫૫ પુ—૮ વસુ, ૧૧ રૂદ્ર અને ૧૨ આદિત્ય ક્રિયા ક્રિયા
છે ? પિ—સૂર્ય, ચંદ્ર, નક્ષત્ર, પૃથ્વી, જળ,
અગ્નિ, વાયુ, અને આકાશ એ આઠ વસુ; હથ

પ્રાણ અને એક જીવાત્મા એ અગીઆર રૂઢ;
અને બાર મહિના એ બાર આદિત્ય કહેવાય છે.

૫૬ પુ૦—ત્યારે આ નક્ષત્ર વગેરે દેવતાઓની પૂજા કરવાથી
એ અમને કાંઈ ફળ આપી શકે છે કે હ ?
[૫૮—ના, નહિ. કારણકે એ સૈ જડ પદાર્થ છે.

૫૭ પુ૦—પુરાણોના તેત્રિસ કરોડ દેવતા કોણ કોણ છે ?
પિ૦—આ તદ્દન જુઠી વાત છે. ઉત્ત ના ઉત્ત કરોડ
બનાવી દીધા છે.

૫૮ પુ૦—તીર્થ કોને કહે ? પિ૦ જેની મારફતે મણુસ મોક્ષ
સુધીનું ફળ મેળવી શકે તેને; જેમકે—ગુરુકુલ.

૫૯ પુ૮—ગંગા, જમનાં, વગેરે નદીઓમાં સ્નાન કરવાથી,
ત્રે મહારોમાં ફક્ત દર્શન કરવાથી મોક્ષ મળી
શકે કે નહિ ? [૫૦—નહિ, મોક્ષ તો સારાં
કર્મો કરવાથી મળી શકે.

૬૦ પુ૦—વ્રત કોને કહે છે ? પિ૦—કોઈ નિયમ પ્રમાણે
ચાલવાનો સંકલ્પ કરી લેવો. તેનું નામ વ્રત.

૬૧ પુ૮—અમારે શું વ્રત કરવું જોઈએ ? પિ૦—ધર્માત્મા
યવું, અમત્ય છોડવું, સત્યનો પ્રચાર કરવો, દુઃખી-
ઓનાં દુઃખ ટાળવાં, આવાં વ્રત કરવાં જોઈએ.

૬૨ પુ૮—શું આવાં વ્રત કરવાથી અમે દુઃખમાંથી છુટી
શકીશું ? પિ૦—હા; નહો.

૬૩ પુ૦—શું ધર્મર અમારાં પાપો માફ કરશે ? પિ૦ નહિ;

ઈશ્વર ન્યાયકારી છે; પણ સમય આવ્યે તેમનો
નાશ થશે

૬૪ પુ.—દાન કોને કરવું જોઈએ ? પિ.—અશક્ત, અનાથ,
અને ગરીબ જે સારાં કર્મમાં મળેલા દાનના
પૈસા વાપરે તેમને.

૬૫ પુ.—માંસ ખરીદ કરી તે ખાવામાં તો પાપ નહિ;
કારણ કે એમાં હિંસા અમે કરી નથી. પિ.—
માંસ ખાવું એ મોટું પાપ છે; કારણકે કસાઈ
લોકો માંસ ખાનારને માટે પશુઓ મારે છે.
મનુમહારાજે આઠ જાતના કસાઈ કહેલા છે;
જેમાં માંસખાનાર, તે રાંધનાર, તે વેચનાર,
પશુને મારનાર, તેને મારવાની સલાહ આપનાર
વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

૬૬ પુ.—ઠાડ વગેરે નિશાવાળી વસ્તુ પાવામાં તો દોષ
નથી ? પિ.—એમાં નક્કી દોષ છે; કારણકે એથી
બુદ્ધિ બ્રહ્મ થઈને ખરાબ રહેતે વળે છે.

૬૭ પુ.—રૂઠી વગેરેના નાચમાં જવું તેમાં તો પાપનહિ કે ?
પિ.—હા, પાપ છે; કારણકે તેથી મન ઉપર ખ-
રાબ અસર થાય છે.

૬૮ પુ.—વિવાહ, હોળી વગેરે પ્રસંગે ફટાણાં બોલવાં
એ તો નુકશાનકારક નથી કની ? પિ.—કેમ નહિ,

મા, બેન, વગેરેના દેખતાં ભુંડું બોલવું એ નીચ
અને હલકું કામ છે.

૬૯ પુ૦—નાગી છબીઓ જોવી એ ખરાબ નથી કની ?

પિ૦—ખરાબ છે; એ મનને ચળાવે છે.

૭૦ પુ૦—માણસની કેટલી અવસ્થા હોય છે ? પિ૦—ચાર
(૧) પ્રદ્યગ્ધ, (૨) ગૃહસ્થ, (૩) વાનપ્રસ્થ, અને
(૪) સન્યાસ.

૭૧ પુ૦—અમારી અવસ્થા શી રીતે સંભાળી શકાય ?
પિ૦—પહેલી અવસ્થા ગુરુકુલમાં રહી, પ્રદ્યગ્ધારી
થઈ, વિદ્યા મેળવીને; બીજી, ગૃહસ્થાઈમાં રહી,
અધર્મનો ત્યાગ કરીને; ત્રીજી, એકાંતમાં ઇશ્વર
ચિન્તન કરીને; અને ચોથી, સંસારમાં સત્યનો
ઉપદેશ કરીને.

૭૨ પુ૦—ત્યારે શું આમ કરવાથી અમે મોક્ષના ભોગી થઈ
શકીશું ? પિ૦—હા, નહીં.

૭૩ પુ૦—શ્રિયોનો મુખ્ય ધર્મ કયો ? પિ૦—દુક્ત પતિની
સેવા કરવી તે; તે શિવાય કોઈ બીજો નિયમ,
કે વ્રત નથી.

૭૪ પુ૦—ત્યારે શું શ્રિયોએ કોઈ પણ દેવની પૂજા ન કર-
વી? પિ૦—નહિ; પોતાનો પતિ એજ તેનો પૂ-
જ્ય દેવ છે; આ એકલા પતિવ્રતથીજ એની
ભક્તિ થાય છે.

- ૭૫ પુ૦—ત્યારે શું ભૂત, પ્રેત મીરા, મસાણુ વગેરેની
પણ પૂજા ન કરવી ? આતો તેમનાં
બચ્ચાંને માંદાં પાડે છે. પિ૦—નહિ, ફક્ત એક
ધર્મર ઉપર ભરોસો રાખી એનો ઉપાય કરવો
જોઈએ. જે મરી ગયેલ છે તે શું કરી શકે?
- ૭૬ પુ૦—મંત્રજંત્ર બાણનાર માણસ બચ્ચાંઓને સારાં ક-
રી દેછે? પિ૦—નહિ એ એતો ઢાંગ છે. આથી
લોળી સ્ત્રિઓને તે ઠગી બાય છે, જરા વિચાર તો
કરો; જે પોતે મેલો રહે તે દેવતાઓને કેમ ખુશ
કરી શકે ?
- ૭૭ પુ૦—સ્ત્રિઓને વિદ્યાભણાવવી કે નહિ ? પિ૦—નહા
ભણાવવી જોઈએ; કારણકે વિદ્યા વગર તો ઉત્તમ
સંતાન ઉત્પન્ન નહિ કરી શકે.
- ૭૮ પુ૦—સ્ત્રિઓ પોતાના પતિની સેવા શિવાય બીજું કંઈ
ન કરવું? પિ૦—નહિ, પોતાથી જે મોટાં હોય તે
સૌની સેવા, ગૃહસ્થઘરનું સઘળું કામકાજ, પુત્ર
પુત્રીઓને સારી શીખામણુ દેવી વગેરે સ્ત્રિઓને
જોઈ. આપનારાં ધામ છે.
- ૭૯ પુ૦—સ્ત્રિઓએ વિદ્યા ભણીને કેવાં પુસ્તકો વાંચવાં જોઈએ ?
પિ૦—સારાં સારાં ધર્મનાં પુસ્તકો વાંચવાં; રાસ-
લીલા વગેરે અશકનાં પુસ્તકો જેથી મન ઉપર
ખરાબ અસર થાય તે નહિ; અને હમેશાં સારાં
માણસોમાં બેસવું ઉઠવું રાખવું,

૮૦ પુ૦—અમારા દેશનું કલ્યાણ કયારે થશે ? પિ૦—જ્યારે આ દેશમાં સમજનો અને વિદ્વષી સ્ત્રીઓ જન્મશે ત્યારે.

૮૧ પુ૦—પિતાજી, આ સ્થિતિમાં મારું મુખ્ય કર્તવ્ય શું છે ? પિ૦—પ્રહ્લયર્થ પાળવું અને વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવી.

૮૨ પુ૦—પ્રહ્લયર્થ કોને કહે છે ? પિ૦—બળવીર્યની રક્ષાને પ્રહ્લયર્થ કહે છે.

૮૩ પુ૦—બળ અને વીર્યની રક્ષા કરવાનાં સાધન કયા ? પિ૦—હરેક સ્ત્રીને પોતાની મા કે બેન સમજવી. ખરાબ સોળત ન રાખવી, મનને ખરાબ વિચાર કરતાં અટકાવવું, કોઈને કોઈ કામમાં રોકાયા રહેવું, ખરાબ ચાળા ન કરવા, શુષ્કેન્દ્રિય ઉપર વારે ઘડિએ હાથ ન અડાડવો, વગેરે બળ અને વીર્યની રક્ષાનાં સાધન છે.

૮૪ પુ૦—બળ અને વીર્યની રક્ષા કરવાથી શો લાભ ? પિ૦—તેજ વધે ને, બુદ્ધિ તીવ્ર થાય છે, ઇન્દ્રિયો દૃઢ થાય છે, અને માણસ પૂર્ણ આયુષ્ય લોગવે છે.

૮૫ પુ૦—પ્રહ્લયર્થનું પાલન કયાં સૂધી કરવું જોઈએ ? પિ૦—અખી છાંદગી અથવા ૪૫ વર્ષ સૂધી; અથવા ઓછામાં ઓછું ૨૫ વર્ષ સૂધી તો પ્રહ્લયર્થ પાળવું જ જોઈએ.

૮૨ હ૦—પચીસ (૨૫) વર્ષની પેહેલાં વીર્ધની હાની કરવાથી શું ગુરુશાન પહોંચતું હશે ? પિ૦—સાંસારિક અને પારમાર્થિક બંને સુખોનો નાશ થાય છે. શરીર નબળું પડી જાય છે, મગજમાં સ્મરણશક્તિ રહેતી નથી, અ.ખનું તેજ ઘટી જાય છે, કમર અને પિંડીઓ દુઃખે છે, પાચનશક્તિ બગડી જાય છે. અને ઈંદ્રિયો નરમ પડી જાય છે. વગેરે; આર્થા માણસ અનેક રોગથી ઘેરાયેલું રહે છે.

૮૭ હ૦—આવા માણસને સત ન થાય છે કે નહિ ? પિ૦—આવા માણસને પેહેલાં સંતાન થતાંજ નથી; અને કદી થયાં તો તે બહુ દુર્બલ થાય છે; અને તન્મો રોગથી ઘેરાયેલા રહે છે.

૮૮ પુ—ત્યારે તો આવાં માણસોનું સંસારમાં રહેવું વૃથા છે; કારણ કે પોતાની નિર્બળતાને લીધે માતૃકણ ને પિતૃકણ પણ તેમનાથી અપાઘ શકાતું નથી. પિ૦—ખરી વાત બેટા, આવાં માણસ તો કંટાળ્યા પછી લાજનાં માર્યા આપઘાત કરે છે.

૮૯ પુ—ત્યારે શું સુવાવસ્થામાં જેટલાં માણસો દુર્બલ દેખાય છે અથવા ચશ્મા પહેરે છે એ બધાં અવાંજ હશે ? અને શું એ બધાંઓ કુચ્છાથી પોતાનું વીર્ય ખોઈ બેઠાં હશે ? પિ૦—હા, ઘણાંખરાં તો એવાંજ હોય છે કે જેમણે પોતેજ રોગને ખરીદ કરી લીધા છે.

૬૦ પુ.—લશ થયા પછી તો : પ્રહાર્યનો અવશ્ય નાશ થતોજ હશે ? પિ — નહિ. જે માણસ સ્ત્રીવત પાલન કરે ઋતુગામી થાય છે. તે પ્રહાર્યારીજ ગણાય છે.

૬૧ પુ.—પિતાજી હાલમાં વખત મહુ ઘઈ ગયો છે. અને મારી શંકાઓ હજી બહુ બાકી છે. તેથી તેમજી સમાધન વળી કરી કોઈ વખત કનાવીશ; હાલ મને જવાની રજા આપો, (પિ.—હીંમ જા.)

૬૨ પુ.—પિતાજી, નમસ્કને. પિ — બેટા લાંબુ આશુના તો ગવ, તારા વિચાર દૃઢ થાઓ, અને તારું જીવન આદર્શ જીવન થાઓ.

॥ સંપૂર્ણમ્ ॥

આ પુસ્તકે મળવાનું ઠેકાણું.

અમદાવાદ—વેદજ્ઞાન પ્રચારક મંડળ દરિયા ર ગ્રંથ પંચાલવાડી કાર્યાલયમાં દર ગુરુવારે સાયંકાળે સાત કાર્યવાહિ વખતે મંત્રી પાસેથી મલશે.

અને લુણાસાવાડે હનુમાનની પોળમાં કાષ્ટકાર પોપટરા મનોહર પાસેથી મળશે. ધર નં-૨૦૨૨.

વેદજ્ઞાન પ્રચારક મંડળ. દરિયાપુર પંચાલવાડી
વૈદિક મંદિર—અમદાવાદ.

